

Rajavartio-osasto
Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 94/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolain muuttamisesta

Hallituksen esityksen tavoitteena on vahvistaa rajaturvallisuutta parantamalla Rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia varautua ja vastata normaaliolojen tehtävistä, normaaliolojen häiriötilanteista ja poikkeusolojen tehtävistä. Tavoitteena on tehdä rajavartiolakiin (578/2005) kiireellisimmiksi katsotut muutokset muun muassa muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi.

Hallituksen esityksen taustalla ovat sisäministeriössä tehty laaja esiselvitys rajavartiolainsäädännön muutostarpeista (SM049:00/2019) sekä 24.2.2022 julkaistu selvitys lainsäädännön kehittämistarpeista muuttoliikettä hyväksikäyttävään hybridivaikuttamiseen varautumiseksi (sisäministeriön julkaisu 2022:20). Rajavartiolakiin ehdotetut muutokset muodostavat yhdessä valmiuslakiin ehdotettujen päivitysten kanssa kokonaisuuden, jolla pyritään mahdollisimman kattavasti vastaamaan kiireellisimpiin rajaturvallisuuteen kohdistuviin ughiin.

Lakimuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Rajanylitysliikenteen rajoittaminen

Rajavartiolain 16 §:ää ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että rajanylityspaikan väliaikaisen sulkemisen lisäksi olisi mahdollista rajoittaa rajanylitysliikennettä, jos se olisi välttämätöntä vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Rajanylitysliikenteen rajoittaminen voisi koskea vain yhtä tai muutamaa rajanylityspaikkaa tai olla yleinen, koko ulkorajaliikennettä koskeva rajoitus. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi senkaltaiset rajoitukset, joita on ollut käytössä vuosina 2020–2022 koronapandemian vuoksi. Sisällöltään rajoitukset voisivat liittyä sallittuihin maahantuloperusteisiin, rajanylityspaikkojen aukioloaikoihin tai lisäedellytyksiin, joita maahantuliijoilta vaaditaan muualla säädettyjen maahantuloedellytysten lisäksi. Pykälän mukaan rajanylitysliikennettä ei saisi rajoittaa enempää kuin mikä on välttämätöntä säännöksessä tarkoitetun uhan torjumiseksi.

Vakavalla yleiselle järjestykselle aiheutuvalla uhalla tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa maahantulosta aiheutuu rikollisuuden, järjestäytyneen rikollisuuden tai ääriliikkeiden toiminnan merkittävää kasvua, joka voi näkyä yhteiskunnassa esimerkiksi terroristi-iskuina tai siihen verrattavina tekoina tai erityyppisinä mellakoina, jotka pohjautuvat eri väestöryhmien välisiin jännitteisiin tai tietyn väestöryhmän ja viranomaisten välisiin jännitteisiin. Myös maahantuloon liittyvä laaja ihmiskauppa voi olla vakava uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Edellä

mainitut tilanteet voivat muodostaa uhan myös kansalliselle turvallisuudelle. Vakavalla kansanterveydelle aiheutuvalla uhalla tarkoitetaan sekä yksittäisiä vakavia tartuntatautitapauksia että covid-19-epidemian kaltaisia pandemioita, jotka voivat aiheuttaa vakavan uhan kansanterveydelle. Vakava kansanterveysuhka voi aiheutua myös muista rajat ylittävistä terveysuhkista kuin tarttuvista taudeista. Myös sosiaali- ja terveyspalveluiden käytön äkillistä lisääntymistä esimerkiksi hybrdivaikuttamisen seurauksena voidaan pitää ainakin epäsuorasti vakavana kansanterveyden uhkana.

Kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen

Rajavartiolain 16 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan valtioneuvosto voisi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä Suomen valtakunnanrajalla yhteen tai useampaan rajanylityspaikkaan, jos se on välttämätöntä lyhyessä ajassa tapahtuvasta poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi.

Säännöksessä tarkoitettua maahantuloa ei ole mahdollista yksiselitteisesti määritellä esimerkiksi maahantulijoiden lukumäärään perustuen. Säännöstä olisi mahdollista soveltaa, jos kyse olisi poikkeuksellisen suuresta maahantulijoiden määrästä lyhyessä ajassa, mikä aiheuttaisi uhan säännöksessä tarkoitetuille eduille. Tällainen maahantulo voi aiheuttaa esimerkiksi vastaanottojärjestelmän kapasiteetin ylittymisen tai poliisin tai Rajavartiolaitoksen kiireellisten tehtävien hoitamatta jättämisen tai tehtävien hoitamisen liiallisen viivästymisen maahantulon hallintaan sitoutuvien resurssien vuoksi, mikä puolestaan voi aiheuttaa vakavan uhan yleisen järjestyksen ylläpitämiselle. Edellä mainittu voi aiheuttaa vakavan uhan myös kansalliselle turvallisuudelle. Viranomaistoiminnan vakavasta häiriötilasta on käytännössä kyse silloin, kun maahantulo ylittää joko määrällisesti tai laadullisesti viranomaisten varautumissuunnitelmien mukaiset tilanteet. Maahantulo voi aiheuttaa uhan kansanterveydelle esimerkiksi silloin, jos kyse on maahantulijoiden joukossa leviävästä vakavasta tartuntataudista.

Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettu tilanne olisi käsillä myös silloin, kun kyse on toisen valtion aktiivisista toimista, joilla pyritään aiheuttamaan Suomessa epävakautta tai kuormittamaan viranomaisia maahantuloa hyväksikäyttämällä, eli tilanteesta, jossa toinen valtio poliittisena painostuskeinona aktiivisesti ohjaa kansainvälistä suojelua hakevia henkilöitä Suomeen. Vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvan maahantulon ei kuitenkaan tarvitsisi säännöksen mukaan olla laajamittaista, jotta valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä. Olennaista olisi arvio siitä, että keskittäminen on välttämätöntä vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvasta maahantulosta aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi. Päätöksen tarkoituksena olisi tällaisessa tilanteessa pyrkiä keskeyttämään vieraan valtion vaikuttamistoimet jo alkuvaiheessa ja estää muuttoliikkeen välineellistämisen vaikutusten laajentuminen sellaisiksi, jotka täyttävät valmiuslain poikkeusolojen määritelmän ja edellyttäisivät valmiuslain lisätoimivaltuuksien käyttöönottoa.

Valtioneuvosto voisi päättää kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä erillisenä asiana tai yhdistettynä rajanylityspaikan sulkemiseen tai rajanylitysliikenteen muunlaiseen rajoittamiseen. Kansainvälisen suojelun hakemista ei saisi keskittää enempää kuin mikä on välttämätöntä säännöksessä tarkoitettun uhan torjumiseksi. Keskittämisen tulisi siten aina liittyä käsillä olevaan tilanteeseen vastaamiseen, eikä keskittämistä olisi mahdollista tehdä ennakoivasti.

Suomen valtakunnanrajalla tarkoitetaan yleiskielessä useimmiten Suomen ja sen naapurimaiden välisiä maarajoja, joiden kulku perustuu useisiin kahdenvälisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Suomella on sopimukset valtakunnanrajan kulusta Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa. Oikeudellisesti Suomen valtakunnanrajan käsite on sisäministeriön käsityksen mukaan kuitenkin laajempi ja sillä tarkoitetaan kaikkia paikkoja, joista Suomen valtakunnan alueelle on mahdollista saapua. Kyse on sekä Schengen-alueen ulkorajoista että sisärajoista ja kaiken tyyppisistä rajoista

(maa-, meri- ja ilmarajat). Rajavartiolain 1 §:n mukaan laissa säädetään valtakunnanrajan ylittämisestä ja sen valvonnasta sekä Rajavartiolaitokselle ja rajavartiomiehelle kuuluvista tehtävistä ja toimivaltuuksista. Laki sisältää säännökset muun muassa rajavalvonnan ja rajatarkastuksen toimivaltuuksista, joita sovelletaan kaikilla Suomen rajanylityspaikoilla.

Rajanylitysliikenne jaetaan ulkorajaliikenteeseen ja sisärajaliikenteeseen. Schengenin rajasäännöstön (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU 2016/399, SBC) 2 artiklan 2 kohdan mukaan ulkorajoilla tarkoitetaan jäsenvaltioiden maarajoja, joki- ja järvirajat mukaan luettuina, merirajoja, lentoasemia ja joki-, meri- ja järviliikenteen satamia edellyttäen, että ne eivät ole sisärajoja. Sisärajoilla tarkoitetaan saman artiklan 1 kohdan mukaan: a) jäsenvaltioiden yhteisiä maarajoja, joki- ja järvirajat mukaan luettuina; b) jäsenvaltioiden lentoasemia sisäisten lentojen osalta; c) jäsenvaltioiden meri-, joki- ja järviliikenteen satamia säännöllisen sisäisen lauttaliikenteen osalta. Rajanylityspaikalla tarkoitetaan puolestaan 8 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten ulkorajojen ylitykseen hyväksymää ylityspaikkaa. SBC:n 32 artiklan mukaan, kun rajavalvonta palautetaan sisärajoille, sovelletaan ulkorajaliikennettä koskevia SBC:n säännöksiä (II luku) soveltuvin osin. Näissä tilanteissa rajanylityspaikalla tarkoitetaan myös sisärajalla olevaa rajanylityspaikkaa.

Rajanylityspaikoista säädetään tarkemmin rajanylityspaikoista sekä rajatarkastustehtävien jakamisesta niillä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (901/2006). Rajanylityspaikkoina toimivat asetuksessa säädetyt Suomen ja Venäjän välisen maarajan rajanylityspaikat sekä nimetyt lentoasemat, satamat ja merivartioasemat. Sisärajoilla on rajanylityspaikkoja vain silloin, kun sisärajavalvonta on palautettu SBC:n III osaston 2 luvun ja rajavartiolain 15 §:n mukaisesti. Sisärajan rajanylityspaikat määritellään samassa yhteydessä, kun sisärajavalvonnasta päätetään.

Pykälän voimassa oleva 2 momentti siirtyisi asiasisällöllisesti muuttumattomana uudeksi 3 momentiksi. Säännöksen mukaan pykälässä tarkoitetuilla toimenpiteillä ei saisi estää Suomen kansalaiselle kuuluvaa oikeutta saapua maahan tai jokaisen oikeutta lähteä maasta eikä loukata vapaata liikkuvuutta koskevan Euroopan unionin lainsäädännön piiriin kuuluvien henkilöiden oikeuksia eikä kenenkään oikeutta kansainvälisen suojelun saamiseen.

Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 19 artiklan mukaan joukkokarkotukset kielletään. Ketään ei myöskään saa palauttaa, karkottaa tai luovuttaa sellaiseen maahan, jossa häntä vakavasti uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu. Palautuskielto sisältyy myös Geneven pakolaisyleissopimukseen (SopS 77/1968), YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevaan yleissopimukseen (SopS 7 ja 8/1976), kidutuksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 60/1989) sekä Euroopan ihmisoikeussopimukseen (SopS 18 ja 19/1990) ja sen neljanteen lisäpöytäkirjaan (joukkokarkotuksen kieltö). Palautuskielto on ehdoton, eikä siitä ole mahdollista poiketa edes poikkeusolojen aikana.

Edellä mainitusta seuraa se, että kansallisilla lainsäädäntötoimilla ei voida poiketa oikeudesta hakea turvapaikkaa Suomesta. Suomella on kuitenkin mahdollisuus ja oikeus ohjata maahantulijoita tietyille rajanylityspaikoille, jotta voidaan varmistaa viranomaisten resurssien riittävyys ja sitä kautta turvata Suomen sisäistä järjestystä ja turvallisuutta. Äärimmäisissä tilanteissa ehdotettu sääntely mahdollistaisi myös sen, että tähän tarkoitukseen on Suomen valtakunnanrajalla avoinna ainoastaan yksi rajanylityspaikka. Tällainen rajanylityspaikka voisi edellä kuvatulla tavalla säännöksen mukaan olla joko Suomen ja Venäjän välisellä maarajalla oleva rajanylityspaikka, ulkorajan rajanylityspaikaksi säädetty lentoasema tai satama taikka sisärajalla sijaitseva rajanylityspaikka, jos sisärajavalvonta on palautettu. Äärimmäinen tilanne olisi kyseessä silloin, kun mikään muu vaihtoehto ei ole mahdollinen säännöksessä tarkoitettun vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjumiseksi. Tyhjentävää arviota tällaisista tilanteista ei ole mahdollista tehdä. Kyse voisi olla esimerkiksi erittäin vakavasta ja laajamittaisesta tilanteesta, jossa lähestytään valmiuslain mukaisia poikkeusoloja ja

joka on kokonaisarvion perusteella sellainen, että ilman kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä ainoastaan yhteen rajanylityspaikkaan tilanteesta aiheutuu vakava uhka yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Kansainvälisen suojelun hakemisen keskittäminen edellyttäisi kuitenkin aina siitä, että tosiasiallinen ja tehokas pääsy turvapaikkamenettelyyn turvataan. Valtioneuvoston olisi kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä harkitessaan tehtävä kussakin tilanteessa tapauskohtainen arvio. Arvioinnissa olisi otettava huomioon tähän tarkoitukseen avoinna olevan yhden tai useamman rajanylityspaikan maantieteellinen sijainti ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeusturvasta huolehtiminen. Toisaalta arvioinnissa on otettava huomioon Suomen kansalliset intressit esimerkiksi tilanteissa, joissa yhteiskuntajärjestystä pyritään horjuttamaan. Kyse on tältä osin kahden eri lähtökohdan välisestä punninnasta: valtion oikeudesta määrätä ulkomaalaisten maahanpääsystä ja toisaalta edellä kuvatun palautuskiellon ehdottomuudesta. Suomella on oikeus ja velvollisuus puolustaa sekä omia rajojaan että Schengen-alueen ulkorajoja estämällä maahanpääsy, mikäli maahantulijat esimerkiksi suurta lukumääräänsä ja joukkovoimaa hyväksikäyttäen pyrkisivät maahan. Tällaisessakin tilanteessa valtion tulee kuitenkin tarjota todellinen ja tehokas keino alueelle pääsemiseksi laillisesti.

Rajavartiolaissa säädetään toiminnassa noudatettavista periaatteista, kuten asiallisuuden, puolueettomuuden ja sovinnollisuuden periaatteet (6 §), joiden mukaan tehtävien suorittamisessa on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Rajaturvallisuutta tulee pyrkiä ylläpitämään ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Suhteellisuusperiaatteen (7 §) mukaan toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Vähimmän haitan periaatteen (7 a §) mukaan kenenkään oikeuksiin ei saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Tilanteessa, jossa suuri määrä kolmannen maan kansalaisia tulisi kerralla väkivalloin valtakunnanrajan yli, Rajavartiolaitoksen olisi mahdollista käyttää voimakeinoja ja tarvittaessa vapautteen kohdistuvia toimenpiteitä tilanteen rauhoittamiseksi ja yleisen järjestyksen ja turvallisuuden palauttamiseksi. Toisaalta rauhanomaisestikin maahan pyrkivien henkilöiden maahanpääsy voitaisiin estää muodostamalla fyysinen este joko estelaittein tai ihmisvoimin ja ohjata henkilöt käyttämään laillisia reittejä Suomeen saapumiseksi. Maahantulon estäminen ei olisi pysyvä maahanpääsyn estäminen, vaan kyse olisi tilapäisestä toimenpiteestä. Toimenpiteellä ei siten evättäisi keneltäkään pysyvästi tai lopullisesti oikeutta hakea kansainvälistä suojelua.

Ehdotetulla sääntelyllä on tarkoitus tuoda käyttöön lisää keinoja muuttoliikkeen välineellistämiseen vastaamiseksi. Sääntely ei kuitenkaan mahdollistaisi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelemättä jättämistä, jos henkilö on esittänyt hakemuksen Suomen viranomaiselle Suomen rajalla, alueella tai kauttakulkualueella. Sääntelyllä ei siten loukattaisi palautuskieltoa tai joukkokarkotuksen kieltoa.

Ehdotetun sääntelyn soveltamistilanteet voivat olla hyvin erilaisia, eikä niitä voida kaikilta osin tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määritellä nykyisessä turvallisuustilanteessa. Sääntelyn soveltamiskynnys olisi kuitenkin korkea, koska se sisältäisi välttämättömyyskriteerin sekä sen, että edellytyksenä on vakavan yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan uhan torjuminen.

Esteiden rakentaminen rajavyöhykkeelle

Esityksessä ehdotetaan rajavartiolaikiin täydentävää sääntelyä esteiden rakentamisesta rajavyöhykkeelle (50 §). Maa- tai vesialueen omistaja ja haltija olisivat velvollisia sallimaan valtion kustannuksella aidan tai muun esteen rakentamisen, jos se on välttämätöntä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Esteet voisivat sijaita myös muualla kuin raja-aukon reunassa ja ne voisivat olla joko

pysyviä tai tilapäisiä. Esteinä voitaisiin käyttää aitojen lisäksi esimerkiksi betoniporsaita, puomeja, tynnyreitä, suurhiekkasäkkejä, kompastusesteitä, hidastetöyssyjä, kaivantoja, hiekka- ja lumivalleja, kivimurrosteita tai kulkuneuvojen pysäytysverkkoja.

Ehdotettu sääntely sisältäisi myös maa- tai vesialueen omistajan ja haltijan velvollisuuden sallia tarvittavien kulku-urien ja teiden rakentamisen, puiden ja muun kasvillisuuden poistamisen sekä maansiirto- ja vesirakennustyöt (50 a §). Lisäksi säädettäisiin, että Rajavartiolaitoksen partiotointia ja muuta rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellista toimintaa haittaavien rakennusten, aitojen ja vastaavien rakennelmien rakentaminen 50 metriä lähemmäksi estettä, kulku-uraa tai tietä taikka rajavyöhykkeellä sijaitsevaa kiinteää teknisen valvonnan laitteistoa olisi luvanvaraista (52 §).

Ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse omaisuuden pakkolunastuksesta. Sääntelylle on painava yhteiskunnallinen tarve, joka kytkeytyy keskeisesti turvallisuustilanteen pysyvään muutokseen ja välttämättömyyteen vahvistaa rajaturvallisuutta sekä turvata Suomen alueellinen koskemattomuus. Sääntelyllä ei asetettaisi rajoituksia työn tai elinkeinon harjoittamiseen rajavyöhykkeellä. Alueen omistajan tai haltijan oikeus määrätä omaisuudesta ei esty esteitä koskevan sääntelyn vuoksi tavalla, jolla rajoitus rinnastuisi tosiasiallisesti pakkolunastukseen. Alueen omistajat ja haltijat voisivat käyttää rakennettuja kulku-uria ja teitä myös omiin tarkoituksiinsa ja he pääsisivät esteistä huolimatta omistamalleen tai hallinnassaan olevalle alueelle voimassa olevien rajavyöhykettä koskevien säännösten mukaisesti. Toimenpiteistä aiheutuva vahinko ja haitta korvattaisiin käyvän hinnan mukaan. Korvausta koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Esteiden rakentamisen vaikutukset on arvioitava tarkemmin käytännön suunnittelun yhteydessä ja pyrittävä siihen, että esteistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa edellä mainittujen oikeuksien toteutumiselle. Tältä osin on otettava huomioon myös saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvotteluvelvollisuus laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä. Arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon myös sääntelyn taustalla olevat painavat yhteiskunnalliset intressit. Käytännön toiminnassa on otettava huomioon lisäksi maa- ja vesialueiden omistajien tai haltijoiden yhdenvertainen kohtelu perustuslain 6 §:n edellyttämällä tavalla.

Omaisuuden luovutusvelvollisuus ja palveluiden suoritusvelvollisuus

Rajavartiolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 39 a § yksityishenkilön, yksityisen elinkeinonharjoittajan tai yksityisen yhteisön velvollisuudesta luovuttaa lyhytaikaisesti täyttää korvausta vastaan Rajavartiolaitokselle sen kiireellisessä yksittäisessä tehtävässä välttämättömyyden omaisuutta sekä yksityisen elinkeinonharjoittajan tai yksityisen yhteisön velvollisuudesta suorittaa lyhytaikaisesti välttämättömiä palveluja Rajavartiolaitokselle käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan. Sääntely olisi osittain samankaltaista, jota sisältyy valmiuslakiin, mutta se olisi käytettävissä vain tilanteissa, joissa kiireellisen yksittäisen tehtävän suorittaminen sitä välttämättä edellyttää eikä tilanteen hallitseminen muutoin ole mahdollista.

Omaisuuden luovutusvelvollisuus koskisi kulkuneuvoja, työkoneita ja muuta kalustoa, elintarvikkeita, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja -välineitä sekä muita välineitä ja tarvikkeita sekä poltto-, voitelu- ja muita aineita. Omaisuuden luovutusvelvollisuus ei koskisi tiloja, alueita tai rakennuksia. Voimassa olevassa rajavartiolain 39 §:n 3 momentissa säädetään kiinteistöjen tilapäisestä käyttöoikeudesta ja siihen sovellettavasta menettelystä. Pykälässä tarkoitetut palvelut pitäisivät sisällään majoitus-, kuljetus-, korjaamo-, huolto- ja rakentamispalvelut, tieto- ja viestintätekniset palvelut tai muut vastaavat palvelut.

Pykälässä tarkoitetun määräyksen voisi antaa vähintään kapteenin tai kapteeniluutnantin arvoinen rajavartiomies. Tämä tarkoittaa käytännössä yleisjohtajatasoista Rajavartiolaitoksen virkamiestä. Rajavartio-miehellä tarkoitetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 15 §:n

mukaan Rajavartiolaitoksen virkamiestä, joka on saanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän rajavartiomiehen koulutuksen ja jonka hallintoyksikön päällikkö on määrännyt rajavartiomieheksi.

Ehdotettavan sääntelyn tarkoituksena olisi turvata Rajavartiolaitoksen välttämättömän ja kiireellisen lakisääteisen tehtävän suorittaminen tilanteessa, joka ei ole hallittavissa Rajavartiolaitoksen omin resurssein tai virka-avun tuella. Kyse olisi viimesijaisesta keinosta turvata Rajavartiolaitoksen yksittäisen tehtävän, kuten esimerkiksi kiireellisen rajaturvallisuustehtävän suorittaminen. Toimivaltuuksien käyttäminen olisi lyhytaikaista. Omaisuuden tilapäisen käyttöoikeuden luovutuksesta maksettaisiin täysi korvaus ja mahdollinen vahinko korvattaisiin. Kyse ei olisi omaisuuden omistusoikeuden siirtymisestä Rajavartiolaitokselle siltä osin kuin omaisuus, esimerkiksi kulkuneuvo tai tavara, voidaan palauttaa takaisin omistajalleen. Palveluiden suorittaminen Rajavartiolaitokselle tapahtuisi käyvän hinnan mukaista korvausta vastaan eli samalla hinnalla kuin palveluja tarjotaan myös muille. Sääntely kohdistuisi elinkeinonharjoittajiin, jotka muutoinkin tarjoavat säännöksessä tarkoitettuja palveluja. Omaisuuden luovutusvelvollisuutta ja palveluiden suoritusvelvollisuutta koskevaan päätökseen voisi hakea muutosta sen mukaan kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.